

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği

Sema Yılmaz*

ÖZET

Kadın ve erkek arasındaki farklar, günlük hayatta karşımıza çıkmaktadır. Bu farkın temelinde biyolojik cinsiyetin yanı sıra toplum tarafından inşa edilen eril ve dişil değerlerde bulunmaktadır. Birey tarafından bu değerler yaşamın ilk yıllarında benimsenmektedir. Değerler ile şekillenen toplumsal cinsiyet rolleri kamusal ve özel alanda etkisini göstermektedir. Erkek kamusal alanda rahatça yer bulabilirken, kadın özel alanda ev işleri ile meşgul olmaktadır. Erkeklerin yoğunlukta bulunduğu emek piyasasından kadınlar uzak tutulmaya çalışılmaktadır. Kadınlardan, annelik ve eş rollerini en iyi şekilde yapmaları istenmektedir.

Çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet temelinde günlük hayattaki bireylerin rollerini ve etkileşimlerini incelemektir. Araştırmada veri toplama tekniği olarak, yorumlayıcı sosyal bilime uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Araştırma, Çorum'un Alaca ilçesi ile sınırlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kamusal Alan, Özel Alan, Emek

ABSTRACT

We face with the differences between the woman and the man in daily life. The things underlies this difference are the biological sex as well as the masculine and feminine values built by the society. These values have been embraced by the individual during the first years of her/his life. The gender roles which are taken shape with the values take effect in public and private spheres. While the man can find a place in the public sphere easily, the woman engages with domestic work in the private sphere. It has been trying to keep the women out of the labor market in which the men exist populously. It has been wanted from the women to playing the motherhood and partnership roles the best they can.

The aim of the study is to examine the roles and the interactions of the individuals in the daily life based upon gender. In the research, it has been preferred semi-structured interview which is in accordance with the interpretive social science as the data collection technique. The research has been limited with Alaca district of the city of Çorum.

Keywords: Gender, Public Sphere, Private Sphere, Labor

Giriş

İnsan sosyal bir varlık olduğundan başka insanlara ihtiyaç duymaktadır. İş yerlerimizde, eğitim kurumlarında ve en önemlisi ailemizde bu insanların varlığı bizim hareketlerimizi belirlemektedir. İşimiz ve ailemiz günlük hayatımızın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır.

* Sosyolog.

Her iki alanda da kendimizi gerçekleştirmek ve her zaman bir adım önde olmak isteriz. İşimizi en iyi şekilde yapmaya çalışırız ve çevremizden takdir bekleriz. Aynı şekilde ev içerisinde de ebeveynler kendi üstüne düşen görevi en iyi şekilde yapmaya çalışırlar. Böylece iyi bir anne ve iyi bir baba etiketine sahip olarak toplum tarafından kabul görecektir.

Aile içerisinde en önemli aktör olan kadın mekanik bir saat gibi işlemektedir. Kadın sabah erkenden kalkıp çocuklarını okula, eşini ise işe göndermektedir ve daha sonra da kendi işine gitmektedir. Bu durum, aynı zaman gibi hiç durmadan devam etmektedir. Kadınlar bu düzen içerisinde engeller ile karşılaştığı zaman ilk vazgeçtikleri iş hayatları olmaktadır. Ailesine karşı sorumluluklarını yapamadığını düşündüğü anda kamusal alandan özel alana çekilmeye başlamaktadır.

Modernleşme ile birlikte kadına ve erkeğe atfedilen rollerin sınırları daha da belirginleşti. Erkek, otoritenin sahibi olarak kamusal alanda yerini aldı ve evin geçimini sağlayan birey konumuna yerleşti. Kadın ise özel alanda bulunarak ev işlerini yapan, çocukların bakımını üstlenen ve işini mutlu etmeye çalışan bir birey konumdadır. Erkeğin izin verdiği sınırlar içerisinde hapsolmüştür. Zamanla ekonomik şartların değişmesi ile birlikte çift maaşlı aileler ortaya çıkmaya başladı. Kadın kamusal alana girmeye başladı, ancak toplumsal olarak belirlenen sınırlar da kamusal alana taşındı. Kadınlar pasif konumda tutularak kamusal alanda da ikincil konuma mahkum edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumun tüm damarlarına nüfus etmiştir. Düşünecek olursak bizlerde bize verilen rollere uygun olarak davranmaya çalışmaktayız. Bu çalışmada bizleri bu davranış kalıplarına iten nedenlere bakılması hedeflenmektedir. Çalışma; kuramsal çerçeve, metodoloji, bulgular ve sonuç kısmından oluşmaktadır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır ve "Yorumlayıcı Sosyal Bilim" yaklaşımı çerçevesine göre yapılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak, yorumlayıcı sosyal bilime uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Daha önceden hazırlanan sorular görüşmecilere sırası ile sorulmuştur. Görüşmeler, Ağustos 2017'de Çorum'un Alaca ilçesinde yapılmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Cinsiyet / Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki evrensel biyolojik farklılıklardır. Toplumsal cinsiyette ise kadın ile erkek arasındaki farklar toplumsal ve kültürel değerlere göre şekillenmektedir. Bireyler toplum tarafından kendilerine verilen cinsiyetçi rollere göre hareket eder (Yıldırım, Ergüt ve Camkıran, 2017: 38). Doğduğumuz andaki cinsiyetimiz doğaldır ve kolay kolay

değiştiremeyiz. Bireylerin cinsiyete göre ayrımları toplumdan topluma ve tarihi dönemler arasında bir farklılık göstermez. Toplumsal cinsiyette ise böyle bir durum söz konusu değildir. Toplumsal cinsiyet insan icadıdır. Doğacak çocukları için hazır yapan anne ve baba, roller örgüsünü inşa etmenin ilk adımını atarlar. Çocukları cinsiyetlerine göre sevmeye biçimleri, uygun bulunan ve uygun bulunmayan davranışlar inşa eyleminin bazı aşamalarıdır. Toplumsal cinsiyetin içeriği kuşaklar arasında da farklılık oluşturabilmektedir. Büyük bir olasılıkla büyükbabanızın veya büyükannenizin kadınlık algısı ile sizin kadınlık algınız bir olmayacaktır. Bu farklılık, aile içerisinde bir çatışma meydana getirebilir.

Biyolojik olarak ayrılan kadın ve erkek toplumsal ve kültürel değerler içerisinde yeniden şekillendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet eril ve dişil değerlere, onların ayrı ayrı sorumluluklarına davranış kalıplarına işaret eder. Kadın ve erkeğin çalışma yaşamı, günlük hayatı, evlilik ve aile yaşamındaki rollerinde belirgin farklılıklar görülmektedir (Ecevit, 2011: 7). Toplumla uyum sağlayabilmemiz için bize yüklenen rolleri oynamak zorunda kalmaktayız. Aile içerisinde güç dengelerinin dağılımında da cinsiyetçi yaklaşım görülmektedir. Erkek birçok konuda söz hakkına sahipken, kadın ev içerisinde erkeğin izin verdiği sınırlar içerisinde söz hakkına sahiptir. Kadına annelik ve ev hanımlığı rolü yüklenmektedir. Kadın kendine verilen rol ile meşgul olurken erkek kamusal alanda yer almaktadır. Erkeğe de ailenin reisi, babalık ve eve gelir getiren kişi rolleri yüklenmektedir.

1.2. Kamusal Alan / Özel Alan

Habermas'a göre kamusal alan, toplumsal ve politik eylem normlarını değerlendirmek için söyleme geçtiği anda ortaya çıkmaktadır (Habermas, 2000: 58-59, Akt. Yükselbaba, 2008: 68-69). Kamusal alan, özel alandan farklı olarak devlet işlerinin yer aldığı bir alan olarak düşünebiliriz. Özel alan daha çok kamusal alanın gerisinde yer almaktadır. Aslında ikisi de birbirinden tamamen bağımsız değildir. Özel alan, kamusal alandaki üretim için olmazsa olmaz bir alandır. Özel alan yeniden üretim sürecini üstlenerek kamusal alana yardımcı olmaktadır.

İnsan, kamusal alanda kendini gerçekleştirebilmektedir ve çevresine kim olduğunu duyurmaktadır. Kamusal alanda, halkı oluşturan insanlar kendi kaderini tayin edecek kararlar alırlar. Bu kararların alımında en çok etkili olanlar ise erkeklerdir. Bu alınan kararlar iktidara taşınmaktadır. Bu durumda iktidarda da erkek egemenliğine görebilmekteyiz. Kadınlar ile ilgili alanın kararları dahi erkeklerin verdiği söyleyebiliriz. Kadın kamusal alandan

dışlandığı zaman kendi kaderini etkileyecek kararların alınmasında söz hakkına sahip olmayacak ve kendini gerçekleştiremeyecektir.

Toplumda erkeklerin, kadınlardan üstün görüldüğü gibi kamusal alan da özel alandan üstün görülmektedir. Özel alan, duygusallığın, merhametin ve özverinin sembolü haline gelen kadının yaşam alanıdır. Özel alanın merkezinde aile yer almaktadır. Ailenin sarsılmaması için düzenin devam etmesi gerekmektedir. Bu düzenin devamlılığını sağlayan en önemli aktör ise kadındır. Kadın, çocuk bakımı, eşe karşı sorumluluklar, ev işleri gibi sorumluluklarını yerine getirerek ailedeki çatırdamalar engellemektedir. Erkeğin dünyası olan kamusal alan ise rasyonelliğin, mücadelenin olduğu bir alandır. Ailenin ekonomik ihtiyacını erkek bu alanda bulunarak sağlamaktadır (Erol ve Aydilek, 2017: 283-284).

1.3. Emek ve Yabancılaşma

Marx'a göre emek, bizim insani güçlerimizi ve potansiyelimizin gelişimidir. Her emek sürecinin sonunda, eyleme başlayan insanın aklında tasarladığını da görebiliriz. Sadece ortaya koyduğu madde de bir değişiklik olmaz, aynı zamanda birey amacını da ortaya koymaktadır. Bir sanat eserinde hem sanatçının emeği hem de sanatçının hayal gücünü görebilmekteyiz. Emek ve insan doğası arasında ilişki vardır. Ancak emek piyasası, kapitalist sistem buna engel olmaktadır. Bu durumda yabancılaşma ortaya çıkmaktadır. Burada bireyler emeklerini, amacının bir dışı vurumu olarak görememektedir. Çünkü zihinlerinde tasarladıklarını hayata geçirememektedirler. Sadece kendine verilen işi yapmak zorundadır. Ortaya çıkacak ürünün nasıl olacağına patronlar karar verebilmektedir. Zihinsel olarak kendini gerçekleştiremeyen birey sürekli aynı yerinde tekrarlayacaktır ve zamanla bir araç haline gelecektir. Eski toplumlarda insanlar hayatta kalmak için işbirliği yapmaktaydı. Modern toplumlarda ise birçok insan kapitalistler için yan yana çalışmaya zorlanmaktadır. Bireyler kimle çalışacağına kendileri karar veremez. Aylarca yanınızda hiç tanımadığınız biriyle çalışmak zorunda kalırsınız. Bunun yanı sıra çalışma ortamları da çalışanlar için kendi potansiyellerini gerçekleştirme imkânı vermez. Belirli kurallar çerçevesi içinde hareket edilmektedir. Bir ayakkabı fabrikasını düşünelim. Bu fabrikada mavi ayakkabı üretiliyor ve siz hayalinizdeki mor ayakkabıyı asla üretemeyeceksiniz (Ritzer, 2013: 163-167).

Emek gücü kişinin üretebilme potansiyelini ifade etmektedir. İşçiler yaşamlarını devam ettirebilmek için bu emek gücünü kapitaliste kiralamaktadır. Kapitalist verdiği ücret karşılığında en yüksek kazancı elde etmek isteyecektir. Bunun bir sonucu olarak da işçinin

emeğini sonuna kadar kullanacaktır. Emek geçirdiği dönüşüm ile artık bir meta haline gelmiştir. Bir eşya gibi ücret karşılığı alınmaktadır (Afşar ve Özyiğit, 2017: 250-251).

1.4. Toplumsal Cinsiyet

1.4.1. Tarihsel Açıdan Cinsiyet Algısı

Kadın, dört büyük dinlerde de günah kaynağı olarak görüldü. Bunun nedeni Havva'ya kadar uzanmaktadır. Yasak meyve Adem ile birlikte yenmesine rağmen, işlenen günahdaki suçluluk payı eşit değildir (Özbudun, Sarı ve Demirer, 2011: 17). Toplumda meydana gelen doğal olayların bile sorumlusu kadınlar olarak görülmekteydi. Kilisenin iddiası, ebelerin ya da şifa dağıtan bilge kadınların hastalıkları iyi edemeyecekleri değil, tersine bu başarının şeytan ile yaptıkları işbirliği sonucu olduğudur. Kiliseye bağlı üniversite eğitimi almış erkek doktorların, geleneksel kadın ebe ya da şifacının rekabetinden tehdit duymaktaydılar. Kamusal alan sadece erkeklere özgü bir alan olarak görülmekteydi ve bu alana kadınların hiçbir şekilde dahil olması istenmemekteydi (Berktaş, 2012: 222).

Erkek, ev dışında ücretli işte çalışmakta ve kamusal statülere de sahip olmaktadır. Kadın ise ekonomik olarak erkeğe bağımlı ve ücretsiz ev içi işler ile uğraşmaktadır. Kamusal alan aklın kullanıldığı bir yerdir ve bu akıl erkeklerde bulunmaktadır. Oysa akıl her insanda aynıdır. Bu durum hem kadınların itibarını zedelemektedir hem de kadınların kendisini gerçekleştirmesini engellemektedir. Erkekler kadınların bilinçlenmesinden korkmaktadır. Kadınlar, yeteneklerinin farkına vardığında ve bunları gerçekleştirme imkânı bulduklarında erkek egemenliği zayıflayacaktır (Günindi Ersöz, 2015: 80, 89-90).

Sanayi Devrimi ile birlikte teknolojik alanda birçok yenilikler ortaya çıkmıştır. Yeni gelişen teknolojinin eve girmesi ile birlikte kadınların ekonomik faaliyetleri ev içi ile sınırlı kalmıştır. Örneğin kadınlar ev içinde dikiş makinası ile elbise dikerek maddi kazanç elde etmiştir. Bu durum olumlu gibi görünse de aslında kadınların ev içine gönüllü olarak hapsedilmesine ne olmuştur. Kadınlar birer ev işçisi haline gelmektedir. Kadın özel alanın içerisinde kendini yeterli bulacak ve kamusal alana çıkma talebinde bulunmayacaktır (Ayan, Boylu ve Bilgin, 2016: 961).

1.4.2. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Bu Rollerin Öğrenilme Süreci

Geleneksel değerlerin aktarılması sırasında toplumsal cinsiyet kalıpları da aktarılmaktadır. Bu kalıplar ile tek tipleştirme gerçekleştirilmektedir. Kadın ve erkek toplumun istediği gibi birer kadın ve erkek olmaktadır. Bu değerlerin içselleştirilmesi ile bireyler toplumda uyum

içerisinde yaşamaktadır. Bu değerlere uyulmadığı takdirde sapmalar gerçekleşmiş olacaktır ve bireyler toplumdaki dışlanacaktır.

Toplumsallaşmayı sağlayan en önemli öğeler oyunlar ve oyuncaklardır. Kız çocukları bebek, minyatür mutfak eşyaları gibi oyuncaklar ile ev işlerine ısındırılmaktadır. Bunun yanı sıra erkek çocukları da saldırganlık simgelerini barındıran silah, araba, uçak gibi oyuncaklarla oynamaktadır. Çocuklar okula gittikleri zamanda bu kadın ve erkek rolleri onların bilinç altına işletilmektedir. Ders kitaplarında anneler evi temizleyen, yemek yapan, çamaşır ve bulaşık yıkayan, çocuklarına bakan birisi olarak tanıtılmaktadır. Kadınların bir işte çalıştığından bahseden metinlerde bile kadının asıl görevinin ev içinde olduğuna vurgu yapılmaktadır. Kadın ailesine bağlı olmalıdır mesajı verilmektedir. Erkekler ise karar veren, ailenin başkanı ve evin giderlerini karşılamakla görevli birisi olarak gösterilmektedir. Anderson'a göre ev dışında bir işte tüm gün çalışan kadınların bile ev içindeki rolleri değişmemektedir. Yaşanan sosyo-ekonomik değişikliklere rağmen ev kadını isimlendirmesi ortadan kalkmamıştır. Çünkü yukarıda bahsettiğimiz süreç içerisinde kadının yapması gerekenler kadın tarafından içselleştirilmiştir. Ev içi işlerin kadını olarak kabul edilmesi bu şekilde devam ettiği sürece ev erkeği ancak mizahi bir isimlendirme olarak kalacaktır (Vatandaş, 2007: 37-40).

Ev ile ilgili alınacak kararlarda, ev içi işler konusunda kadınlar, satın alma ve dışarı ile ilişkileri belirleyen konularda ise erkekler söz sahibidir. Kadınların statüsü erkeklere göre daha düşük bir konumda yer almaktadır ve toplumda oynadıkları roller önemli görülmemektedir (Eken, 2006: 252). Kadınlar ev içerisinde babanın veya erkek kardeşin egemenliğinden kurtulmak için evlenmek istemektedirler. Evlendikleri zaman toplumda daha saygın bir statü kazanacaklarını düşünmektedirler. Kadınlar evlendikten sonra, evli kadın statüsüne sahip olduğundan, evli bir kadından beklenen davranış kalıbının içine girmeye başlayacaktır. Sonu gelmeyen bir döngü gibi, bir kalıptan çıkarak başka bir kalıbın içerisine girilmektedir.

1.4.3. Toplumsal Cinsiyet Bakımından Kamusal Alan ve Özel Alan

Erkek kişilik önderlik, disiplin gibi özellikler ile belirlenmektedir. Dişi kişilik ise üreten, koruma isteği, sabır ve annelik duygusu gibi özelliklerle tanımlanmaktadır. Toplumun kadından ve erkekten beklentileri de bu özelliklere göre şekillenmektedir. Erkekten beklenen her zaman kamusal alanda yer alması ve akılcı davranmasıdır. Kadınlarda ise bu durumun tam tersi söz konusudur. Duygulu olmaları, yaşam alanının sınırlarını ev, eş ve çocukla

belirlemeleri beklenmektedir. Kadın hem erkeğe bağımlı olmakta hem de ev içerisinde yaptığı işlerin ekonomik bir değere sahip olmamasından dolayı toplumsal değersizliğe itilmektedir. Toplumda kadınlar ikincil sıraya itilmektedir (Erzeybek, 2015: 23-24).

Aklın eril alanda, duyguların dişil alanda yer alması gerektiği düşüncesi emek piyasasında cinsiyetçi yaklaşımlara yol açmaktadır. Kamusal alan aklın ön planda tutulmasıyla insanların kendilerini gerçekleştirdiği bir alandır. Ailenin ayakta kalabilmesi için temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bu temel ihtiyaçların ancak akıl aracılığı ile elde edilebileceği düşünülmektedir. Aklını kullanan erkek kamusal alanda meşgul olurken, kadına da özel alan ile meşgul olmak kalmaktadır (Bozkurt ve Akpınar, 2017: 24-25).

Kapitalist ekonomiler, insanlar arasındaki eşitsiz ilişkileri pekiştirir ve belirli beklentiler oluşturur. Aile ve kişiler üzerinde üretim ilişkilerinin etkisini görebilmek mümkündür. İyi erkek işçinin üretilmesi için gerekli olan toplumsallaşma sonucunda belirli bir koca tipi de üretilmektedir. Erkeğin çalışmak için tüm gün evden ayrılmasına gerek duyması, annenin öncelikle çocukların bakıcısı olarak tanımlanmasına yol açmıştır. Kadın çocukların ihtiyaçlarını karşıladığı için erkeğe çocuk bakımı ile ilgili bir görev düşmemektedir. Eve gelerek sadece dinlenmektedir. Kadın evde kocasını ertesi gün işe gitmesi için hazırlamaktadır. Eğer kadın ev içerisindeki görevlerini yerine getirirse erkek mutlu olacaktır ve daha verimli çalışacaktır. Kapitalistin de istediği tam olarak budur (Ritzer, 2011: 179).

1.4.4. Emek Piyasasında Kadının ve Erkeğin Yeri

İlkel dönemde, sınıfsız ve sömürünün olmadığı bir toplum yapısı görülmektedir. Bu dönemde kadın ve erkek arasındaki farklılıklar genelde biyolojik temellidir. Kadınlar biyolojik farklılıklar ve göçebe hayat tarzının etkisiyle daha fazla ev içerisindeki işlere yönelmişlerdir ve meyve toplamak gibi çok fazla güç gerektirmeyen işler yapmaktadırlar. Erkeğin görevi de avcılıkla uğraşmaktır. Bu da bize cinsiyete dayanan ilk ekonomik iş bölümünün ortaya çıktığını göstermektedir. Süreç içerisinde yerleşik hayata geçmenin bir sonucu olarak ekonomik, siyasal ve sosyal yapıda değişiklikler meydana gelmiştir. Yeni yerleşim merkezleri kurulmuştur ve ticaret başlamıştır. Üretim araçlarının gelişmesi ile tarımsal faaliyetlerde giderek bir artış görülmektedir. Üretim aracının gelişmesi ile birlikte üretim aşamasından kadınlar ve yaşlılar çekilmiştir. Bu geri çekilme ile birlikte kadının toplumdaki yerinde de değişiklikler yaşanmıştır. Kadınlar artık aktif üretim sürecinin dışında tutulmaktadır (Çetin, 2011: 4-6).

Kadın ilk kez Sanayi Devrimi ile birlikte, ekonomik anlamda bir ücret karşılığı çalışmaya başlamıştır. Bu nedenle Sanayi Devrimi, ücretli kadın iş gücü kavramının doğmasına yol açmaktadır. Çalışma yaşamına ücretli işçi olarak giren kadın, niteliksiz iş gücü olarak ağır şartlarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Ücretli kadın emeği, değeri düşük emektir. Kadınlar genellikle, erkeklerin aldığı ücretten daha düşük bir ücret almaktadır. Kadın emeği, vazgeçilmesi kolay olduğu için piyasa dışına atılma olasılığı yüksektir. Çalışma hayatında kadın için bir dönüm noktası da I. ve II. Dünya Savaşları olmuştur. Erkeklerin savaşmak için cephelere gitmesi ile birlikte çalışma hayatında meydana gelen açığı kapatmak için kadın iş gücüne başvurulmuştur. Bu dönemlerde kadınların iş gücüne katılım oranında bir artış meydana gelmektedir. Fakat erkeklerin savaştan dönmesiyle birlikte kadınlar tekrardan evlerine geri dönmek zorunda kalmıştır. İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde de işten ilk çıkarılanlar kadınlardır (Çetin, 2011: 3-8).

1970'li yıllardan itibaren, dünya ekonomisinde meydana gelen krizler ve gelişmeler sonucunda ekonomi yenilen yapılandırılmıştır. Yenilikler ile birlikte kadın iş gücünün çalışma hayatına dahil edilmesine katkıda bulunmuştur. Çalışan kadınların çoğu hizmet sektörüne yoğunlaşmaktadır. Bunun nedenlerinden birisi de endüstri sektöründeki işlerin çoğunlukla fiziksel güç gerektirmesi ve erkeklere daha uygun görülmesidir. Hizmet sektöründe ise işlerin büyük bir bölümü daha az fiziksel güç gerektirmektedir ve kadına daha uygun görülmektedir. Aslında bunun arkasında yatan temel neden kadının annelik, eş gibi toplumsal rolleri nedeniyle ev hayatı ve iş hayatı arasında denge kurmak istemesidir. Bu durumun bir uzantısı olarak kadınlar öğretmenlik, hemşirelik ve sekreterlik gibi mesleklere yönelmektedir. Böylece erkeksi ve kadınsı meslek ayrımı ortaya çıkmaktadır. Kadın alanı olarak tanımlanan hemşirelik, çocuk doktorluğu ve sekreterlik gibi alanlarda kadının çalışması uysal ve yetiştirici doğalarına bağlandığı için daha kolay kabul görmektedir. Kadın her ne kadar bir meslek sahibi olsa da, erkekler kadınları çocuklarını büyüten biri olarak görmeye devam etmektedir. Kadın öncelikle ev kadınıdır ve bu rolleri oynamak zorundadır. Kadınların çocuklarını büyütmek için kariyerlerinden vazgeçmeleri doğru bir karar olarak karşılanmaktadır (Bora, 2012: 33-34). Kadınlar erkeklerle rekabet edecek mesleklerden kaçınarak kendilerine uygun işlerde çalıştıklarında evlerine daha fazla zaman ayırabilecektir ve temel görevlerini de aksatmayacaktır. Kadın iş hayatına atılınca evdeki sorumluluklarını aksattığı takdirde tüm dengeleri bozacaktır. Bu durum da toplumun temel yapı taşı olan ailede bozulmalar meydana gelecektir.

“2011 Temmuz ayı verilerine göre 15 yaş ve üstü toplam iş gücü 27.462 kişidir. Türkiye genelinde iş gücüne katılma oranı %51,2’dir. Bu toplam iş gücünün 8.272’si kadın, 19.190’ı erkektir. İş gücüne katılma oranı erkeklerde %72,9 iken kadınlar da %30,3’tür (Karacan, 2011: 13). 2016 TÜİK verilerine göre 15 yaş ve üstü iş gücüne katılma oranı %51,3’tür. İş gücüne katılma oranı erkeklerde %71,6, kadınlarda ise %31,5’tir.” (TÜİK, 2016).

Yukarıda verilen verilere bakacak olursak kadınların istihdam oranları erkeklerin istihdam oranının yarısından bile azdır. İş alanına katılmada kadınların eğitim seviyesi de büyük bir etken olmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfusu erkeklerden beş kat daha fazladır. Bu durum kadınların iş bulmasını engellemektedir. İyi bir eğitim alabilmiş kadının emek piyasasında bir konumda bulunması daha kolaydır. Kadın kendisini emek piyasasının içinde bulduktan sonra kendisine yeni ve farklı roller yüklemeye, kendi konumunun farkına varmaya ve bilinçlenmeye başlamaktadır (Karacan, 2011: 18).

1.4.5. Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi

Siyasal iktidar, kadınlardan evlerine kapanarak geleneksel rollerine razı olmalarını istemektedir. Kadınlar buna razı oldukları zaman kadının işsizlik sorunu da çözülmektedir. Demokrasinin beşiği olarak kabul edilen Antik Yunan’da demokrasi tümüyle kadınların ve kölelerin dışarıda bırakıldığı bir sistemdir. Kadınlar vatandaş sayılmamaktaydı ve kadın olduğu için kamusal alana girmeye ve onu yönetmeye elverişli olarak görülmemekteydi. Kadının yeri özel alan, erkeğin ise siyasetin yapıldığı kamusal alandır. Aydınlanma çağının düşünürlerinden J. Locke, kadının erkek tarafından ikincilleştiğini söylemektedir. Ataerkil egemen toplumda cinsiyet eşitsizliğine dayanarak kadına yönelik olumsuz davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz tutumların hayata yansması sonucunda da kadınlar birçok konuda erkeğe göre ikinci planda yer almaktadır. Erkek otorite sahibi iken kadın bu otoriteye boyun eğendir. Hobbes’a göre kadının, haklarını kocasına devrettiği için siyasette yer almadığını belirtmektedir. Kadın ve erkek arasında bir sözleşme yapılmaktadır. Kadın haklarını erkeğe devrettiği için erkeğin onu korumasını beklemektedir. Güvenli bir ortamın sağlanmasını, insanlara uygun barış koşullarını gösteren akıldır. Bu akıl da erkekte mevcuttur ve kamusal alanda kullanılmalıdır (Günindi Ersöz, 2015: 83-86).

Siyaset pastası erkeklere bile dar gelirken, kadınların bu pastadan pay almalarını istenmemektedir. Kadınlar, siyasete girdikleri zaman onları hemen kadın kollarına yönlendirmektedirler. Kadınları karar mekanizmalarından uzak tutmak erkeklerde doğal bir siyaset anlayışı haline gelmektedir (Gönül, 2013: 42). Kadınlar siyasi alanda erkeklere göre

daha az yer almaktadır. TBMM kadın milletvekili oranı 1935 yılında %4,5 iken, 81 yıl sonra bu oran %14,7'ye yükseldi. Türkiye'de bakan sayısı 2016 yılında 27 olup bunların sadece bir tanesi kadındır. Bu bakanlık da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'dır. Kadınlar daha önemli görülen bakanlıklara getirilmemektedir. 2009 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı %0,9 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2.9 oldu (TÜİK, 2016).

Bu araştırmada, toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayat içerisindeki yansımalarına bakılmak istenmektedir. Kamusal alan ve özel alanda bireylerin cinsiyetçi rol alımı ve aktif katılımının ne ölçüde olduğu merak edilmektedir. Daha önceden bahsettiğimiz cinsiyetçi rollerin oluşumu ve etkileri, siyaset pastasından kadınların pay almasının engellenmesi ve bunun altında yatan nedenlere bakılacaktır. Bütün bu süreçlerde kadın nasıl bir rol oynamaktadır? Bunlara yanıt bulabilmek için Ağustos 2017'de Çorum'un Alaca ilçesinde 5 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmecilere sırasıyla aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- 1) Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?
- 2) Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?
- 3) Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?
- 4) Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?
- 5) Bildiğiniz gibi bölgemizde kız çocuklarını 17-18 yaşında evlendirmektedirler. Ancak erkek çocuklarının okuması beklenmektedir. Bu durum size göre doğru mudur?
- 6) Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?

2. Metodoloji (Yöntem)

Bu çalışma nitel bir çalışmadır ve "Yorumlayıcı Sosyal Bilim" yaklaşımı çerçevesine göre yapılmıştır. Bu yöntemi kullanarak anlamlı toplumsal eylemi anlamak ve yorumlamak hedeflenmektedir. Çalışmada veri toplama tekniği olarak, yorumlayıcı sosyal bilime uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Daha önceden hazırlanan sorular görüşmecilere sırası ile sorulmuştur. Evreni Çorum'un Alaca ilçesinde bulunan 18 yaş üzeri tüm kadın ve erkekler oluşturmaktadır. Evreni temsil özelliğine sahip örneklemin tespiti, kartopu örnekleme türü ile seçilmiştir. Bu örnekleme türünün seçilmesinin nedeni ise yöre halkının bu tür çalışmalara açık olmamasıdır. Araştırmanın örneklemini üçü erkek, ikisi kadın olmak üzere beş kişi oluşturmaktadır. Tablo 1'de görüşülen kişilerin demografik durumları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Tablo 1: Görüşülen Kişilerin Demografik Durumları

Görüşmeci	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Medeni Durum
G1	Erkek	35	Ortaokul	Çiftçi	Evli
G2	Kadın	53	İlkokul	Ev Hanımı	Evli
G3	Kadın	23	Üniversite	Muhasebeci	Bekar
G4	Erkek	27	Üniversite	Muhasebeci	Nişanlı
G5	Erkek	28	Üniversite	Fabrika Yetkilisi	Evli

3. Bulgular

Görüşme Metni

“Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“Kadının görevi ev işlerini yapmak, yemek yapmak çocuklarla ilgilenmek kocasıyla ilgilenmek. Erkeğin görevleri biz köyde durduğumuz için hayvanla ilgilenmek, odun kesmek, tarlaya gitmek bunlarda bizim işimiz.”

“Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“Kız çocukları annesi ile beraber büyümeli annesinin sözünden çıkmamalı temiz olmalı güzel ahlaklı olmalı büyüklerine karşı saygılı olmalıdır. Bizim köyde gördüğümüz örf adetlerimiz böyledir. Erkek çocukları akşam olduğunda belirli saatlerden sonra dışarı çıkamamalı kahveye gitmemeli, içki içmemeli sigara içmemeli böyle yetiştik böyle gördük.”

“Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“Kadının çalışacağı meslekler; hemşirelik, sekreterlik, doktorluk. Erkeğinki de aynıdır. Polislik, itfaiyecilik, çiftçilik ikisi de yapabilir.”

“Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“Tabiki olabilir. Zamanında bayan polislerde var erkek polislerde var. Bayan çiftçilerimizde var erkek çiftçilerimizde var.”

“Bildiğiniz gibi bölgemizde kız çocuklarını 17-18 yaşında evlendirmektedirler. Ancak erkek çocuklarının okuması beklenmektedir. Bu durum size göre doğru mudur?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“Bence doğru değildir. Benim iki tane kız çocuğum var. Allah uzun ömür verirse her ikisinin de arkasındayım. Maddi manevi her şekilde okutacağım. Kimseye ezilmesin kimseye bilek bükmesin kendi emeğini parasını kendisi kazansın.”

“Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?” sorusuna G1 şöyle cevap vermiştir:

“İsterim tabi. Ne kadar kadın siyasetçimiz olursa o kadar iyi olur. En azından dışardan bakmazlar içerden bakarlar ülkeye.”

“Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna G2 şöyle cevap vermiştir:

“Erkeğin sorumlulukları dışarda çalışmak, çocuğuna eşine hiçbir şekilde mağdur etmemektir. Evdeki hanımında görevleride belli bir şey zaten anne olmak, görevlerini yerine getirmek ama şöyle bir şey var herkesin görevleri derken bir sürü şeyler giriyor. Kadının görevi tabiki belli eşiyile, her iki eş de birbirini memnun edebilmeli. Anlatabiliyor muyum? Yani sadece bir kadın evin içinde iş görecektir, çocuk bakacak, sen mecbursun bunu yapmak zorundasın dememeli. Böyle diyen erkeklerde çok, bunu da kabul eden kadınlar çok. O niye cahiliyetten geliyor. Olmamalı fikrim bu. Kısaca dışarda da çalışabilmeli. Sadece kadın yapacak diye bir şey yok. Erkek de yerine göre boş zamanlarında eve yardım edebilmeli. Fikrim bu.”

“Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?” sorusuna G2 şöyle cevap vermiştir:

“Valla kızda erkek de eşit olmalı. Yetiştirmeye bakarsan sen kızsın da sen şunu yaparsın. Erkeksin sen bunu yapmazsın dememeli yavrum. O da evlat o da evlat. Farklılık olmamalı. Hattaki hatta erkekleri bak toplumda erkeklerimiz şiddete meyilli değil mi? Biz onu da yetiştiren biz anneleriz. Nerde bir hata yapıyoruz. Onu da bilemiyorum bak. Erkeğe de aynı kız çocuğu gibi fazlasıyla ilgilenmeli diye düşünüyorum. Çünkü şiddet çok fazla. Sen erkeksin sen yaparsın. Erkektir vurur, kırar dememeli. Ondan sonrada böyle şeyler çıkıyor ortaya.”

“Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?” ve “Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?” sorularına G2 şöyle cevap vermiştir:

“Erkeğin yaptığı mesleği kadında yapıyor. Kadının yaptığı mesleği erkek de yapabiliyor. Ben ona bir ayrımcılık getiremem. Ben onda hem fikir değilim. Kadın da yapabilir, erkek de yapabilir.”

“Bildiğiniz gibi bölgemizde kız çocuklarını 17-18 yaşında evlendirmektedirler. Ancak erkek çocuklarının okuması beklenmektedir. Bu durum size göre doğru mudur?” sorusuna G2 şöyle cevap vermiştir:

“Erkek çocuğunu okutuyo, kız çocuğunu okutmuyo. Sen kızsın diyo küçümsüyor. Cahiliyetini düşünse zaten okutur. İlerisini düşünse zaten okutur. Kendi cahil evladını da cahil koyuyo. Bunu bilmiyo yavrum. Benim düşüncem bu.”

“Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?” sorusuna G2 şöyle cevap vermiştir:

“İsterim. Evet. Kadınlarında olması lazım. Bence kadınlar erkeklerden daha akıllı diye düşünüyüm. Her alanda. Bir başbakanın kadın olmasını. Olabilir mi? Olabilir. Niye olmasın? Her alanda kadınlar deneniyo. Burda da denenebilir. Artması da güzel bir şey. Niye artacak ki, girecek ki ne yapabiliyorlar göreceğiz. O zaman karar vereceğiz. Bir kadın da olsa yapamıyorsa ben kadının diye onu tutmam. Yapıyorsa tamam onu tutarım. Bu kadar basit. Kadın diye de kadını tutmam yani. Kim doğruysa onu seçerim. Benim düşüncem bu.”

“Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“Bence böyle bir sorumluluğu kadın ve erkek olarak ayırtılamaz. Ortada bir iş yapılacaksa bunu hem kadında yapabilir. Hangisi boş hangisi müsaitse, illa bu çamaşırı bulaşığı kadın yıkar. Başka nasıl diyeyim? Duvara bir şey yapılacak, mobilya tamir edilecek bunu erkek yapar değil. Çoğu erkekleri tanyoruz hiçbir halattan anlamıyo. En azından bir makineye bardakları dizebilir. En basitinden ya da çamaşırı makineye atabilir. Bunları bu şekilde kadın erkek sorumlulukları olarak ayırtılmamalı. Bunlar ortada bir iş varsa onu zaten o kişi ona insan olarak bakarsa zaten onun yapılacağını bilir. Hani bu benim erkekliğimden ödün verir. Ben bunu yaparsam bu şeyi düşünmeyecek. Bu şeye girmeyecek. Ne denir ona? Ego mu denir yoksa erkekliğine yediremiyor tavrına girmeyecek. Ama geleneksel olarak bakarsak eğer şu an yetiştirildiğimiz toplum bulunduğumuz içerik olarak bakarsak kadın çamaşırını yıkar, bulaşığını yıkar, onu yapar, erkeğin kıyafetini yıkar. İkisini ayırt etmeden. Erkek de ne yapar? Bir şey yapmıyor erkeklerde açıkçası. Bir dolap falan bozulduğunda yine kadınlar uğraşüyor. Şu an baktığımızda kadın hem

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği
Sema YILMAZ (ss. 55-76)

erkek işini yapıyor hem şey işini yapıyor kadın işini. Usta çağır, onu yap, bunu yap. Bence yanlış ama. İlk söylediğime daha çok katılıyorum.”

“Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“Öncelikle bu namus şeyini kadın ya da erkek olarak nitelendirilmemeli. Öncelikle insan olmayı öğretilmeli. Kadın ya da erkek olmak dışında. Nasıl bir insan görmek istiyorlarsa karşularında anne-baba nasıl bir kişi görürse mutlu olmak istiyorlarsa aynen o şekilde yetiştirilmeli. Yine bunu yaparken anne-babanın kendilerinin örnek olarak kendilerinin yapması gerekiyor. Bir çocuk bakar şimdi annem bana diyor ki annem bana yardım et makineye bulaşık diz. Erkek çocuk için bahsediyorum. Babasına bakıyor babası hiçbir şey yapmıyor ee çocuk da yapmayacaktır. Ama örnek olarak babası yaparsa bak oğlum bende yapıyorum sende yap annene yardım bana yardım. Kızlar içinde aynı şekilde.”

“Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“Kadın isterse her meslekte çalışabilir. Görüyoruz zaten kamyon şoföründen ondan bundan. Ama erkekler yine kendilerini üstün gördükleri için o yüzden kadını ezme şeyine girdikleri için ya da kadınlara sürekli taciz bir şey rahatsızlık olduğu için. Ya en basitinden yolda yürüyemiyorsun ki meslekte çalışsın erkeklerle. Ben şuan ki gittiğim liseye gitmek istememiştim daha çok düz lise istemiştim. Ailem bilgisayar bölümü çok rovanştaydı o sıralar ona gitmemi çok istediği için ben ısrarla gitmek istemediğim halde beni zorla oraya gönderdiler oraya. Bakın yine söz hakkı hiçbir şekilde yok. Hadi gittim. Ben elektrik bölümüne gitmeyi çok istemiştim hep erkek vardı. Daha o zaman kadar o bölümden bir tane kız mezunu yok. Ben ilk olarak çok istedim. Daha önce kızlarda istememiş o bölümü. Çok istedim okulda buna yok kızlar gidemez o bölüm sadece erkekler için dediği için zaten ailemde bunu napacaksın elektrik direklerine mi çıkacaksın, erkek işi o, onu mu kaldıracaksın, sen ilerde evleneceksin, çoluğun çocuğun olacak onlarla mı uğraşacaksın gibi şeyler olduğu için oluyor yani. Mesela erkekler anaokulu öğretmeni olamaz. Kim koydu bu kuralı? Kim koydu gidemez diye?”

“Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“Bir çoğunu şimdi yapamaz. Yapabilir evet ama şu şekilde yapamaz mesela bir kadın güç olarak yaratılışımız bakımından yapamaz. Mesela bir kadın bir inşaat işinde tamam çalışabilir mecburiyetinden şundan bundan ama sürekli olarak çalışabilir mi zor. İmkansız değil ama zor. Ya da nasıl diyim başka ne yapabilir aslında şu an günümüzde küçük bir yerde yaşadığımız için erkeklerin yaptığı çoğu şeyi kadınlar zaten yapıyo. Nasıl diyim traktör sürmeye yapıyorlar, tarla

bir tarla sürmüyorlar heralde ama onu da yine heveslenen bahçesini falan yapanlar var. Kadın isterse her şeyi yapabilir, ama erkek isterse her şeyi yapamaz.”

“Bildiğiniz gibi bölgemizde kız çocuklarını 17-18 yaşında evlendirmektedirler. Ancak erkek çocuklarının okuması beklenmektedir. Bu durum size göre doğru mudur?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“Aslında hep erkeklerimiz o ev geçindirecek işini alsın, şunu alsın. Erkeklerin okuması daha önemli diye yaklaşıyorlar ama şuan o kadar ayırım çok yok. Kızların okumasını da destekliyorlar. Kızları daha küçük evlendiriyorlar dediğiniz gibi 15-16, erkek biraz daha ondan büyük oluyo. Birazda çocuk istismarı gibi. Okutulsa çok daha iyi olur.”

“Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?” sorusuna G3 şöyle cevap vermiştir:

“İsterdim niye istemeyim. Tabikide çok güzel olabilirdi. Kadınlar kendilerini rahat savunabilselerdi eğer çok güzel olurdu. Daha eşit davranırlardı. Çünkü erkekler biraz daha şey baktıkları için kadınlarda biraz daha vicdan merhamet olayları fazla olduğu için belki daha çok eşitlik olabilirdi. Kadınlarda daha çok erkeklere nazaran kalp, merhamet duygusu var. Erkekler yeri geldiğinde çok acımasız olabiliyorlar ya da eşitsizlik. Suça daha yakın olabiliyorlar. Kadınlarda daha az bence. Daha eşit olurdu bence.

“Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna G4 şöyle cevap vermiştir:

“Kadının sorumlulukları ev temizliği veya şöyle söyleyeyim evi dışı kuş kuruyo. Ondan sonra yani bu evin sorumluluğu iç sorumluluğu onda dış sorumluluğu da erkek de. Yani dış sorumluluğu şöyle söyleyeyim mali yükümlülük olsun, alışveriştir ondan sonra o şekilde.

“Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?” sorusuna G4 cevap vermek istememiştir.

“Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?” sorusuna G4 şöyle cevap vermiştir:

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği
Sema YILMAZ (ss. 55-76)

“Kadınların çalışabileceği meslekler biraz daha el işi, tekstil onun haricinde emek gibi. Gıda yine olabilir. Erkeklerin çalışabileceği meslekler biraz daha iş gücü ağırlıklı olan meslekler veya bu şekilde de kadınların çalışmasına karşıyım. Nasıl karşıyım mesela öyle söyleyeyim kadınların erkeklerin içinde çalışmasına karşıyım öyle söyleyeyim. Biraz daha ağır işlerde erkeklerin çalışması tarafıyım.”

“Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?” sorusuna G4 şöyle cevap vermiştir:

“Yapabilir, ama yapmaması lazım.”

“Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?” sorusuna G4 şöyle cevap vermiştir:

“Neden isteyim? İstemem. Mesela şu anda yine var yani daha fazlasını istemem yeteri kadar var yani. Mesela sosyal güvenlik bakanımız bir bayan. Bence iyi ama fazlasına gerek yok. Yeter.”

“Size göre ev içinde kadın ve erkeğin sorumlulukları nelerdir?” sorusuna G5 şöyle cevap vermiştir:

“Öncelikle kadının ev içerisinde ev organizasyonunu, sorumluluklarını dört dörtlük şekilde yapması gerekir. Erkeğin ise iş hayatındaki sıkıntıları stresleri evine yansıtması gerekir. Öncelikle kadının yapması gereken eğer evliyse eşine hoş görü, saygı, sadakat. Eşinin de aynı şekilde ona karşı sevgisini göstermesi gerekir. Bunu birebir yansıtması da gerekir. Ev içerisinde, ev dışında. Doğru düzgün bir sosyal hayatımız yok. Evden işe, işten eve. Sürekli stres halindeyiz. Bunu ev içersine yansıtmadan normal sosyal hayatımızı da ona göre şekillendirmemiz gerekiyo. Kadın bu düz mantık olarak düşünürsek yemek, içmek ne biliyim işte temizlik tamamen kadını soyutlaştırıp tamamen bu işleri on. a hasmış gibi düşünmememiz lazım. Erkeğinde yeri geldiğinde kadına, annesine veya ailesindeki bir bayana kesinlikle yardımcı olması gerektiğini düşünüyorum.”

“Aile içerisinde kız ve erkek çocuklar nasıl yetiştirilmelidir?” sorusuna G5 şöyle cevap vermiştir:

“Şimdi şöyle inşallah olursa kız çocuğum en azından hep takip olur. Kız çocuğunda da erkek çocuğunda da hep takip olur. Kız çocuğu biraz daha yanlışa meyilli demeyim de erkek çocuğunda öyle kız çocuğu da öyle. Ama kız çocuğu çok zeki oluyo erkekten ama etrafındaki çevresindeki tutum ve davranışları illaki özendiriyor. Üniversitede de öyleydi mesela kız arkadaşlarımız geldiğinde ilk baştaki davranış tutumuyla üniversite ikinci sınıftaki üçüncü sınıftaki tutumu çok farklı. Erkek ne ise o. Geliyo mesela aynı böyle yetişmiş. Hani biraz daha böyle kötü yola gidiyodu. Ama kız çocuğu belli şeyleri bu zamana kadar görmediği için sonradan hani üniversite ortamını görmediği için sonradan hani üniversite ortamında görüp yaşadığı için kız çocuğu burda rahat edemez, gece on ikiden sonra gezemez ya da bir yere gidemez sürekli. Takip takip takip. Ama üniversiteye gittiğinde farklı bir ortam. İsteddiği zaman bulamadığı bir ortam. Onları çeken, onları böyle yanlışıklara iten çok cazibeli bir yer üniversite.”

“Kadın ve erkeğin çalışabileceği meslekler nedir?” ve “Kadınlar da erkeklerin sahip olduğu mesleklere sahip olabilir mi?” sorularına G5 şöyle cevap vermiştir:

“Kadınlar özellikle erkeklerin yapabileceği işlerin tamamını yapabileceğini düşünmüyorum. Bu bir taksi şoförlüğü olsun, inşaat sektörü olsun boyacı hani bayanların gerçekten fiziksel yapısıyla erkeklerinkinin arasında çok fark var. Çünkü yaradan öyle yaratmış. Yani güç olarak kadınlar çok zeki erkeklerden daha zeki olduklarına eminim ama fiziksel yapı olarak bayanların erkeklere göre daha aşağı seviyede. Bunu bayanlara kabul ettiremezsiniz. Biraz daha feminist olan bayanlar özellikle kabul ettiremezsiniz. Ama yapı olarak erkeklerin gücüyle kıyaslamak şeklinde değildir. Ha zeki olduklarını bir daha belirtiyorum ama fiziksel yapı olarak erkeklerle aynı şekilde, aynı kulvarda dolaşmazlar. Onlar için belli meslekler daha ön plandadır. Doktor, mühendis ya da işte ne bileyim ana sınıfı öğretmenleri onlara daha basit, daha faydalı. Bu kafayla yapılacak, bilgi ile ilgili işleri daha çok kadınlara, beden gücüyle alakalı işleri daha erkeklere vermek daha mantıklı benim tezime göre türevime göre yani.”

“Bildığınız gibi bölgemizde kız çocuklarını 17-18 yaşında evlendirmektedirler. Ancak erkek çocuklarının okuması beklenmektedir. Bu durum size göre doğru mudur?” sorusuna G5 şöyle cevap vermiştir:

“Şimdi ülkemizde 15-20 sene öncesine kadar dediğiniz çok çok doğrudu. Şu anda söylediğine katılmıyorum yani. Nasıl söyleyim ben size? Eskisi gibi kadın yani kız çocuğu okumasın erkek gitsin yapsın. Yok bence kız çocuklarına şu an daha çok insan sağlandığını düşünüyorum yani. Eskiye nazaran şuan erkekler de erkek biraz daha serbest yetiştiği için okuma potansiyeli ona göre de biraz daha azalıyor. Ama kız çocuğu sürekli o ve ailenin verdiği baskı ya da çevrenin verdiği baskıdan dolayı kız çocuğu daha çok evine kapanıyor ve derslerine erkekten daha fazla ilgi gösteriyor. O da iş hayatında da kız çocuğunu biraz daha ön plana çıkarıyor. Bu şuan şu durumda kız çocuğu erkeklere göre daha fazla iyi daha kaliteli mesleklere teşvik edilmiş oluyo. Eskiden olsa

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği
Sema YILMAZ (ss. 55-76)

dediğiniz doğrudu. Kız çocuğu okutulmuyodu, erkek biraz daha ön plana çıkarılıyordu. Onu evlendiririz ama erkeği napacağız. O kendini kurtarsın mantığı vardı. Ama şimdi kesinlikle kadınlar söz sahibi olduğu için biraz daha şu çağımızda biraz daha hakkını savunabildiği için istediği üniversiteyi istediği şekilde istediği rahatlıkla gidebiliyor yani.”

“Kadınların siyasette daha aktif rol almasını ister miydiniz?” sorusuna G5 şöyle cevap vermiştir:

“Kadınların siyasette şu şekilde onların götürebileceği bakanlıklar mesela diyelim ki Aile ve Sosyal ya da Çevre ve Ekonomi Bakanlığı'nda hani onların götürebileceği işlerde değerlendirilirse daha iyi olur diye düşünüyorum. Yani daha ön plana çıkacakları mesleklerde değerlendirilirse kadınlar daha artısı olur diye düşünüyorum. Tabiki siyaseti kadınlar da yapabilir. Onların da düşünce özgürlüğü var. Onların da söz sahibi olduğu konular var ya da genelinde söz sahibi illaki. Daha düzgün mesleklerde değerlendirilirse daha faydalı olurlar vatana, millete, devlete, ailelerine.”

Sonuç

Bireyler arasındaki ayrımın temelindeki etkenlerden biri de cinsiyet farklılığıdır. Biyolojik cinsiyet ayrımı, bireyleri bir kategoriye koymak için yapılan ilk aşama olarak düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet, bireyin belli bir cinsten olduğuna ilişkin bilgiye ve bundan kaynaklanan statü ve rollere işaret eder. Bireylerin toplumda nasıl davranabileceğini, hangi meslekleri tercih edebileceğini belirleyen asıl etken toplumsal cinsiyet rolleridir. Bireyler buldukları konuma ve sahip olduğu cinsiyete göre onlardan beklenen davranışları sergilemelidir. Toplumsal cinsiyet rolleri sosyal olarak inşa edilmektedir. Ailede başlayan sosyalizasyon sürecinde birey bulunduğu toplum içerisinde nasıl davranacağını öğrenmektedir. Eril ve dişil değerler bu dönemde öğrenilmeye başlanmaktadır. Kız ve erkek çocuklarına alınan oyuncaklarla onları ileride tercih edebilecekleri –kendi tercihleri olarak düşünseler de aslında başkalarının tercihidir- mesleklere yönlendirilmektedir. Erkek çocuklarına oyuncak silah olarak onların ileride polis, asker gibi meslekleri tercih etmeleri için temel atılmaktadır. Bütün bunlar kadın ve erkeğin ileriki zamanların kamusal ve özel alanda ne ölçüde bulunacağını gösterir.

Yapılan görüşmelere baktığımız da ilk göze çarpan, bazı görev ve sorumlulukların kadına ya da erkeğe ait olduğuna dair yapılan ayırımdır. Kadının en temel görevi olarak ev işi yapması ve çocuk bakması görülmektedir. *Evi dışı kuş yapmaktadır* düşüncesi toplumda

önemli bir yere sahiptir. Kadın özel alan içerisinde tanımlanmaktadır. Bunun altında yatan neden kadının doğaya daha yakın görülmesidir. Kadınlar duygusal varlıklar olduğu için çocuk bakımı da onların görevi olarak tanımlanmaktadır. Erkek ise evin geçimini ve yönetimini sağlayan kamusal alanda yer edinmiş birey olarak anlatılmaktadır. Yuvayı yapan dişi kuşun yardımcısı olarak da erkek görülmektedir. Erkek dışarıdaki görevleri yaparak kadının ev içi sorumluluklarını daha rahat yapmasını sağlamaktadır.

Kadınlar, emek piyasasında tutunabilmek için erkeklerden daha çok mücadele vermek zorunda kalmışlardır. Kadın hem özel alanda hem de kamusal alanda yoğun bir tempo içinde yer almaktadır. Kadın emek piyasasına girebilmeyi başardı, ancak burada da bir çok engel ile karşılaşmaktadır. İlk başta hangi mesleği seçeceği konusunda engeller karşısına çıkmaktadır. Fiziksel özelliklerinden dolayı bir kadının askeriye de çalışması uygun görülmemektedir. Çalışsa bile erkekler kadar verimli olamayacağı iddia edilmektedir. Bunun yanı sıra kadınlar, insanlarla daha çok etkileşim içinde oldukları mesleklerde erkeklerden daha verimli olduklarını düşünmektedir. Çünkü kadınların doğası gereği empati yeteneği gelişmiştir. Kadınların öğretmenlik, hemşirelik, çocuk bakıcılığı gibi daha az emek harcanan işlerde çalışması gerektiği düşünülürken, erkeklerin daha çok aklın ön plana çıktığı veya daha fazla emek isteyen mesleklerde çalışması gerektiği düşünülmektedir.

Kamusal alanın en önemli parçası olan siyaset alanına bakıldığında erkek egemenliği görülebilir. Çünkü erkekler siyaset pastasındaki payını kadınlar ile paylaşmak istememektedir. Milletvekili, bakanlar ya da belediye başkanlarına bakıldığında kadın ve erkek sayıları arasında bir uçurumun olduğu fark edilebilir. Bakanlıklar arasında sadece iki bakanımız kadındır. Bu bakanlıklarda “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’dır.” Karar almada etkili olan mevkilerde kadınlara yer verilmemektedir. Kadınların devlet yönetiminde yer almamasının bir nedeni olarak da kadınların duygusal varlık olmaları gösterilmektedir. Kadınlara siyaset alanında verilen roller, özel alan içerisinde kadına verilen rollere paralel olacak şekilde düzenlenmektedir.

Kaynakça

- Afşar, Kerim Eser ve Mehmet Özyiğit. 2017. “Karl Marx Bir Klasik Mi? Adam Smith ve Karl Marx Üzerinden Kavramsal Bir Karşılaştırma.” Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6(2): 239-262 İndirme Mart 19, 2018 (www.dergipark.gov.tr).
- Ayan, Hanife, Ayfer Aydın Boylu ve İbrahim Bilgin. 2016. “Toplumsal Cinsiyet ve Ev Teknolojilerinin Kullanımına Etkisi.” İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 5(4): 955-965. İndirme Temmuz 9, 2017 (www.itobiad.com).
- Berktaş, Fatmagül. 2012. *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bora, Aksu. 2012. *Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emegi ve Kadın Öznelliğinin İnşası*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bozkurt, Başak ve Aylin Akpınar. 2017. “Bilişim Sektöründe Toplumsal Cinsiyete Dayalı İş Bölümü.” Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi 1(2): 17-18. İndirme Mart 18, 2018 (www.dergipark.gov.tr).
- Çetin, Ayfer. 2011. *Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Algısının Cam Tavanı Aşma Stratejilerine Etkisi: Bursa İli Tekstil Sektöründe Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi. İndirme Temmuz 13, 2017 (www.ulusaltezmerkezi.com).
- Ecevit, Yıldız ve Ayşe Ayata. 2011. “Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç ve Siyaset ve Katılım.” Sy. 2-29 ve 64-82 içinde *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, edt. Yıldız Ecevit ve Nadide Karkıner. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. İndirme Temmuz 16, 2017 (www.anadoluuniversitesi.com).
- Eken, Huriğül. 2006. “Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol İle Aile İçi Rol Etkileşimi: Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar.” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1(15): 237-246. İndirme Temmuz 9, 2017 (www.dergisosyalbil.selcuk.edu.tr).
- Erzeybek, Buse. 2015. *Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. İndirme Temmuz 13, 2017 (www.ulusaltezmerkezi.com).
- Gönül, Ayşe Füsün. 2013. *Kadınların Siyasi Kariyerlerinde Cam Tavan Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi. İndirme 13, 2017 (www.ulusaltezmerkezi.com).
- Günindi Ersöz, Aysel. 2015. “Özel Alan/Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınlığın “Doğası” ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı.” Sosyoloji Araştırmaları Dergisi 18(1): 80-102. İndirme Temmuz 16, 2017 (www.dergipark.ulakbim.gov.tr).

- Karacan, Esin. 2011. *Çalışma Yaşamında Kadın: Kocaeli İlinde Bir Araştırma*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Özbudun, Sibel, Cahide Sarı ve Temel Demirer. 2011. *Liberalizm/Muhafazakarlık Kışkırtıcılığında Kadın*. İstanbul: Kaldıraç Yayınevi.
- Ritzer, George. 2011. *Klasik Sosyoloji Kuramları*. Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Turan, Erol ve Emine Aydılek. 2017. "Modernite ve Postmodernite Ekseninde Kamusal Yaşamın Dönüşümü." 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 6(17): 279-290. İndirme Mart 18, 2018 (www.dergipark.gov.tr).
- TÜİK, 2016. "İstatistiklerle Kadın, 2016" Haber Bülteni Sayı: 24643. Ankara. İndirme Kasım 21, 2017 (www.tuik.gov.tr).
- Vatandaş, Celalettin. 2007. "Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı." Sosyoloji Konferansları Dergisi 2(35): 29-56. İndirme Temmuz 9, 2017 (www.journals.istanbul.edu.tr).
- Yıldırım, Esen, Özlem Ergüt ve Ceren Camkıran. 2017. "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Konusundaki Farkındalığın Belirlenmesine Yönelik Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma." Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi 1(2): 37-46. İndirme Mart 18, 2018 (www.dergipark.gov.tr).
- Yükselbaba, Ülker. 2008. *Habermas'da Kamusal Alan/Özel Alan Ayrımı*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi. İndirme Temmuz 13, 2017 (www.ulusaltezmerkezi.com).